

Віра Вовк

Після того, як я вислав Вірі Вовк бандероль з книжками, у січні 1969-го з далекого Ріо-де-Жанейро прийшов лист:

Віра Вовк

Дорогий Богдане,

Спасибі Вам за пакунок з чудовими книжками: "Голубою книжкою" Тараса, "На крилах пісні", "Весняний більярд" Кудлика, "Письменники зблизька" Рудницького (2 томики), "Довженкові думи", "Мистецтво" за 1969 р. і ч. 2 і 3 "Поезії". Зробили Ви мені велику радість, але мушу на Вас насварити: пощо витрачаєтесь на мене? Хіба що дозволите, щоб я Вам також дещо переслала, і тому, що мої друзі скромні, не буду ждати відповіді і перешлю дещо – на жаль, не з Ріо (тут майже все пропадає): із США. Я вибираюсь до Києва на весну; до речі: сьогодні почала заходи з виїздом, хоч "Товариство культурних зв'язків" мені нічого не відписало, а якщо відписало, то хтось сховав собі листа в кишеню.

Що Ви робите і як Вам ведеться? Напишіть. Як поводиться Михайлові. Я вибираюсь об'їхати всі Лаври Радянського Союзу, жаль, що до тепер київські друзі не повідомили мене, що саме варто оглянути. Інформації дістану, може, прямо з Посольства.

В Ріо – жахлива горяч: + 40° С! Це вже від латинського Різдва. Ми прямо розпливаємось в магму! Я докінчую ще три короткі поезії з німецької літератури XVIII віку (Г. Кочур знов буде лаятись за погані рими!), а потім офіційно засідаю до роману "A Solhironar". Оце ніби і всі новини. Як будете бачити когось із друзів, вітайте сердечно від мене. А на квітень замовте в Києві для мене гарну погоду, бо Ви знаєте, що південноамериканські вовчиці гинуть від холоду в Європі!

Всього добра Вам і Вашим рідним. Сердечно –

Віра Вовк"

Вперше я познайомився з Вірою Вовк ще у 1965 році, коли вона під час приїзду з Бразилії до Львова відвідала у супроводі Ірини Вільде Музей українського мистецтва, де я працював. У попередній книзі я згадував, що

Віра не ходила, а бігала від експоната до експоната, майже не слухала, що я їй говорив, час від часу кидала якісь репліки. У той час я ще нічого не знав про неї: хто вона, де народилася, де живе, працює. Щойно згодом мені стало відомо, що справжнє прізвище Віри Вовк – Віра Селянська, народилася вона в Галичині, у місті Бориславі, під час війни виїхала за кордон.

Віра Вовк – згусток неспокійної енергії, кулькова блискавка, яку неможливо піймати і неможливо догнати. Вона хотіла багато бачити, багато знати, багато чути. Вона побувала в багатьох країнах, ознайомилася з багатьма центрами світової культури, але найбільше її притягувала Україна і її столиця – Київ. Захоплена Україною, вона багато часу віддавала для писання листів київським і львівським друзям. Вона дихала українським духовним повітрям, її серце билося в такт усіх українських радощів і тривоги.

Про час свого приїзду до Києва Віра повідомила мене поштовою карткою – найоперативніший спосіб сказати кілька слів. Аналогічні картки вона розіслала кільком людям, з якими хотіла зустрітися. Українська еміграція в Бразилії не спромоглася на таку кількість релігійних, громадських, культурних та освітніх організацій, як США чи Канада. Тим пояснюється, що КГБ зарахувало Віру Вовк до числа тих закордонних українців, які представляють т. зв. прогресивну еміграцію, а тому не чинила їй перешкод при зустрічах з родичами та численними друзями, приятелями, знайомими з числа письменників, художників, а також випадковими людьми. Юрій Смолич влаштував Віру Вовк у Будинку творчості письменників в Ірпені. Здається, кращого варіанту вона й уві сні не могла побачити! Повна свобода для зустрічей з друзями, для праці, поїздок до Києва, знайомства з його красою. А чи не найбільша розкіш – мало не щодня бувати у Кочурів – їхній будинок неподалік, там можна було домовитися про зустрічі з найближчими друзями, ознайомитися з матеріалами самвидаву, з усім, що не пропускала на світ Божий радянська цензура.

Про свій намір поїхати до Києва, щоб зустрітися з Вірою Вовк, я розповів Михайлові Осадчому. Домовилися їхати разом, бо він, як і я, також отримав від Віри поштову картку. Поїздки в Ірпінь організувала Надійка Світлична. Віра мала із собою фотоапарат, тож зробила нам світлину, яку розіслала усім, хто у цей день прибув до неї на зустріч.

В Ірпені не було можливості поговорити один на один. Ми домовилися зустрітись, але з якихось причин Віра спізнилась, а я не догадався, що треба було чекати цілу годину. 17 серпня на Ходорівську адресу від неї прийшла поштова картка:

"14.08.1969 р., Київ

Дорогий Богдане!

Жаль, що ми розминулись. Я спізнилась на годину – не Твоя вина, але і не моя, вір. Буду Тобі писати і перешлю знімки, коли будуть готові. Пиши мені. Я повинна бути в Ріо десь з початком вересня.

Вітаю сердечно –

Зустріч в Ірпені. Зліва направо:
Богдан Горинь, Надія Світлична,
Микола Плахотнюк, Михайло Осадчий,
Галина Севрук. 1969 рік

19 листопада 1969 року я отримав від неї поштову картку, яка (якщо глянути на дату її відправлення) досить довго йшла до Ходорова.

"Ріо, 24.X. 1969 р.

Дорогий Богдане!

Моє листування подобає на хронічні монологи, але, хоч я не дістаю Ваших листів, може, Ви дістаєте мої. Хочу, щоб Ви знали, що мої почування до Вас усіх – завжди незмінні, невтомні. Пересилаю Тобі різні мистецькі книги; напиши, коли що дістанеш. При нагоді поздоров від мене львівську братію. Я завзято професорую, але з кінцем року – канікули, то й поїду на два-три тижні до Нью-Йорка, де хочу продати видавцям "Пісні з Барселони". Сподіваюсь, що коло Тебе все гаразд і що вже маєш працю.

Обіймаю Тебе сердечно –

Віра"

Коли я переконався, що книжки до Ріо, а з Ріо до Ходорова доходять без перешкод, вирішив написати їй листа.

Дорога Віро!

Якщо б не боязнь бути сентиментальним, то послав би в Ріо цілу зливу емоційних вигуків про радість, яку принесли мені обидві листівки південноамериканської вовчиці. Мені давно хотілося написати Тобі кілька слів, але стримувало побоювання, що у Тебе стільки власних щоденних клопотів і перевантажень – наукових, викладацьких, перекладацьких та ще й творчих, що де там знаходити час для листування. І все ж після приємного здивування від отриманих двох листівок насмівився написати Тобі листа.

У першу чергу хочу подякувати Тобі за книжки, які я отримав. Щоб не мучила мене совість, що витрачаєш на мене час і гроші – напиши, що вислати тобі з книжок чи з мистецьких сувенірів, які Тобі подобаються і які Ти хотіла б придбати. Катруся прислала мені шість альбомів – серійне видання італійською мовою і три більших монографії: Мура, Модільяні і Шаґала. Дуже хотів би мати монографію про Далі і якесь глибше дослідження про сюрреалізм. Цікавить мене, хто з новітніх філософів найбільше тяжить над умами університетської молоді і чи має популярність екзистенціалізм.

Взагалі, у мене сотні питань, але я не впевнений, чи не є смішним у наш час роздумувати над ними в листах, як це практикувалося, скажімо, у ХІХ ст. Не мав можливості сказати Тобі про дуже гарне враження від Твого виступу в Києві: бідне медведятко ходило після нього, наче у ледяній воді викупалось. Сміх та й сльози. Якесь вражаюче здрібніння мистецьких характерів. Не вистачає нам власних Ван-Гогів, Гогенів, відчувається якесь вивітрення мистецького фанатизму, а без нього неможлива велика творчість. Я тепер далеко не так захоплений львівським мистецьким життям, як у рік нашої першої зустрічі. Жаль, що не міг тоді походити з Тобою по майстернях художників, щоб почути Твою думку. Бриж зараз переживає якусь творчу кризу – кілька років майже нічого нового не робить. В інших художників з більшим чи меншим відхиленням те ж саме. Якийсь застій, сповільнена думка і розведена своєрідною водичкою емоція. Із найцікавіших імен серед львівських художників заслуговують на увагу Марія Савків-Качмар, Петрук, Мацелюх і небагато інших. Якщо матиму світлини їхніх праць, то постараюсь вислати. Ще раз дякую за листівки і книжки. З очікуванням на нову зустріч.

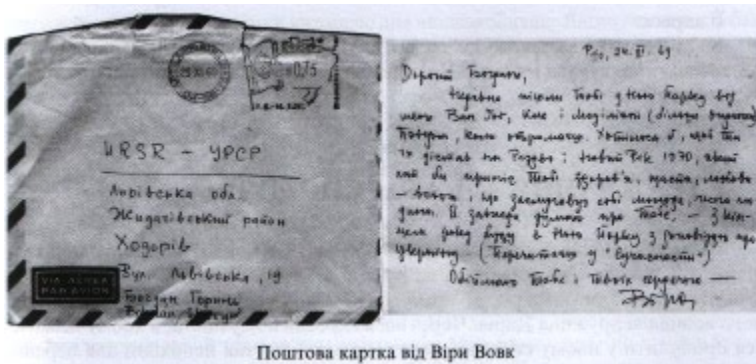
Богдан Горинь"

Я добре розумів, що листи Віри Вовк до мене і мої листи до неї чекісти будуть читати, як кажуть, зверху вниз і знизу вверх. Щоб листи дійшли до адресата, вони мусили бути короткі й без підтексту, який міг бути причиною їх конфіскації. Щоб нагадувати про себе, я час від часу вислав Вірі книжки з літератури та мистецтва. Вона, у свою чергу, також вислала мені мистецьку літературу. 11 грудня отримав від неї поштову картку. Коли роздивився уважніше, то це була не поштова картка, а фотографія з картини Лубослава Гуцалюка, на якій в експресіоністичній манері зображено верхів'я соборів. У правому нижньому куті чітко прочитується підпис автора і дата "1965". Можливо, Віра спеціально підбрала цю фотографію зі збуреною, наче вихором, архітектурою. Та й промовиста дата: "1965" нагадувала про репресії над учасниками національно-культурного руху 60-х років. Віра писала:

"Pio, 24.XI.1969

Дорогий Богдане,

Недавно пішли Тобі з Нью-Йорка від мене Ван Гог, Клее і Модільяні (більше видання). Повідом, коли отримаєш. Хотілося б, щоб Ти їх дістав на Різдво і Новий Рік 1970, який хай би приніс Тобі здоров'я, щастя, любови – всього, що заслуговує собі молода, чесна людина. Я завжди думаю про Тебе. З кінцем року буду в Нью-Йорку з доповіддю про Україну. (Перечитаєш у "Сучасности".)

Поштова картка від Віри Вовк

Одне місце з написаного Вірою мене по-справжньому розсмішило: "Прочитаєш у "Сучасності". Виходить, що замало раз чи два приїхати у Радянський Союз, щоб пізнати й відчути дух його тотального контролю над усім, що друкує українська еміграція. В уявленні Віри журнал "Сучасність" в Україні читають і передплачують так само, як "Вітчизну" або "Дніпро", або що зі "Сучасністю" можна ознайомитись у бібліотеці. Про те, що вилучений у мене журнал "Сучасність" належав до видань, за читання і поширення яких нас звинувачували в антирадянській діяльності, Віра, мабуть, і не підозрівала, як не знала і про табу, яке існує в СРСР на вільне слово. Про це я розповів Івану Світличному в наступному році, коли відвідав Київ. Івана зовсім не здивувала порада Віри прочитати в журналі "Сучасність" її нотатки про перебування в Україні. Спокійно сказав, що має той журнал і я зможу з ним познайомитись. То було ч. 3 "Сучасності" за 1970 рік, в якому в рубриці "Подорожі, нотатки" я побачив публікацію Віри Вовк "Україно, моя любов". Є там згадка і про зустрічі в Ірпені:

"Приїхавши до Києва, я переважно перебувала, за стараннями Юрія Смолича, в Будинку творчості в Ірпені, де мене відвідували і родичі, й друзі, між ними Микола Лукаш, родина Світличних, Михайлина Коцюбинська, Галя Севрук, Богдан Горинь, Ярослав Ступак – одна з найцікавіших молодих появ у прозі, Михайло Осадчий, Оксана Пахльовська (донька Ліни Костенко, і по душі і моя), Ростислав Братунь з донею Наталкою та інші".

Горинь Богдан. Не тільки про себе. Книга друга. Частина ХХІХ.